

ANDRZEJ NOWAKOWSKI

Zadania leśnictwa i gospodarki łowieckiej w lasach wynikające z ustawy "Prawo Łowieckie"

Tasks of Forestry and Game Management in Forests
as Resulting from the "Hunting Law" Act

Ustawa z 13 października 1995 roku "Prawo Łowieckie" obowiązuje od 17 lutego 1996 roku.

Nowe prawo łowieckie w porównaniu do starych przepisów ustawy z 17 czerwca 1959 r. utrzymuje podstawowe, generalne zasady przesądzające relacje między państwem, właścicielami gruntów na których bytuje zwierzyna a łowiectwem i gospodarką łowiecką. Tym samym ustawa utrzymuje dotychczasowy model łowiectwa w Polsce. **Podstawowymi zasadami są:**

- określenie, że zwierzyna (zwierzęta łowne) w stanie wolnym stanowią własność Skarbu Państwa, jako dobro ogólnonarodowe,
- utrzymanie podziału kraju na obwody łowieckie przy zachowaniu dotychczasowej powierzchni minimalnej 3 tys. ha,
- wydzierżawienie obwodów łowieckich kołom łowieckim Polskiego Związku Łowieckiego,
- utrzymanie dotychczasowych rozwiązań dotyczących Polskiego Związku Łowieckiego jako zrzeszenia osób fizycznych i prawnych, działającego z mocy ustawy, któremu powierza się sprawowanie w imieniu państwa szeregu zadań z zakresu gospodarki łowieckiej.

Obok przyjęcia wymienionych przepisów prawnych w nowej ustawie przyjęto wiele **rozwiązań zupełnie nowych**, do których należy zaliczyć między innymi:

- wyartykułowanie proekologicznego charakteru łowiectwa jako elementu ochrony środowiska przyrodniczego, a przy określaniu celów łowiectwa uprawianie my-

ślistwa (wykonywanie polowania) postawiono na ostatnim miejscu spośród czterech podstawowych celów,

- powołanie Państwowej Straży Łowieckiej, podległej wojewodom, o dużym zakresie kompetencji i uprawnień w zwalczaniu szkodnictwa łowieckiego,
- wprowadzenie koncesjonowania na obrót zwierzyną żywą i tuszami zwierzyny oraz sprzedaż usług turystycznych obejmujących polowania w kraju dla cudzoziemców i polowania za granicą,
- wiele istotnych zmian odnośnie planowania i wykonywania polowania, między innymi znakowanie pozyskanej zwierzyny,
- wprowadzenie, po raz pierwszy, partycypowania przez dzierżawców i zarządców w kosztach zabezpieczania drzewostanów przed szkodami od zwierzyny w wypadku nie wykonywania zadań rocznego planu łowieckiego, oraz
- znaczne zaostwienie przepisów karnych.

Nowa ustawa "Prawo Łowieckie" odsyła wiele rozwiązań prawnych dotyczących spraw szczegółowych do aktów wykonawczych w formie rozporządzeń Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Tych aktów wykonawczych jest wyjątkowo dużo, a mianowicie 19, przy czym wiele aktów jest jakby powtórzeniem obecnie obowiązujących z mocy poprzedniej ustawy. Należą do nich takie akty, jak dotyczące określenia gatunków zwierząt łownych, okresów polowań, statutu PZŁ i inne.

Do **aktów nowych** należy zaliczyć dotyczące koncesjowania, powoływania i funkcjonowania Państwowej Straży Łowieckiej, tworzenia ośrodków hodowli zwierzyny, określenia szkodników łowieckich i inne.

Jest wreszcie **grupa aktów wykonawczych** dotycząca spraw dotychczas regulowanych w oparciu o starą ustawę, ale które, ze względu na odmienne regulacje prawne w nowej ustawie, muszą ulec znacznemu przekonstruowaniu pod względem merytorycznym i prawnym. Do tych aktów należą rozporządzenia o planowaniu łowieckim (rocznym i wieloletnim), zasadach pozyskiwania uprawnień do wykonywania polowania, zasadach wykonywania polowania, wydzierżawiania obwodów łowieckich i inne.

Omawiając zagadnienia ogólne dotyczące prawa łowieckiego należy jeszcze uwzględnić, że akty wykonawcze do ustawy są obecnie opracowywane i będą sukcesywnie ukazywać się zgodnie z obligacją ustawową nakazującą wejście ich w życie w ciągu jednego roku od dnia obowiązywania ustawy z wyjątkiem pakietu aktów dotyczących uzyskiwania koncesji, który musi być wprowadzony jak najwcześniej.

Rozpatrując zadania leśnictwa i gospodarki łowieckiej w lasach wynikające z nowej ustawy łowieckiej chciałem wyraźnie podkreślić, że mówiąc o nowej ustawie łowieckiej biorę pod uwagę również powstające **nowe akty prawne** wynikające z delegacji ustawowych. Ponieważ nie są to jeszcze rozporządzenia obowiązujące a jedynie ich projekty, muszą dokonać zastrzeżenia co do ewentualnych pewnych zmian jakie mogą nastąpić, aczkolwiek nie przypuszczam, aby to były istotne zmiany podstawowych zagadnień merytorycznych.

Z omawianej ustawy jak i projektów wykonawczych wynika jednoznacznie, że wielką odpowiedzialność za stan i rozwój gospodarki łowieckiej, przede wszystkim w lasach ale nie tylko, będą ponosić nadleśniczowie i dyrektorzy Regionalnych Dyrekcji Lasów Państwowych.

Ale z tych przepisów wynika również jednoznacznie, że wymienieni pracownicy Lasów Państwowych będą dysponować pełnym zestawem instrumentów prawnych pozwalających na prawidłowe planowanie, nadzorowanie i kontrolę gospodarki łowieckiej oraz będą posiadać uprawnienia egzekucyjne w tym zakresie.

Chciałbym obecnie przedstawić argumentację co do słuszności postawionych tez.

- Po pierwsze, możliwości takie są już stwarzane na etapie planowanej gospodarki łowieckiej. Wprowadzenie w ustawie, jako nowum, **planu łowieckiego wieloletniego**, opracowywanego w układzie regionalnym przez dyrektora Regionalnej Dyrekcji przy współudziale wojewodów i zarządów wojewódzkich PZŁ daje leśnikom potężny oręż do wytyczania prawidłowych kierunków gospodarki łowieckiej, określania stanu docelowego gospodarki łowieckiej, w tym populacji określonych gatunków zwierząt łownych oraz innych elementów planowania strategicznego. Zakłada się, że plany te będą opracowywane na okres 10-letni, pokrywający się z okresem wydzierżawiania obwodów łowieckich i że będą stanowiły podstawę do opracowywania przez dzierżawców i zarządców rocznych planów łowieckich a jednocześnie kontroli prawidłowości ich realizacji.

Jeżeli weźmiemy pod uwagę, że roczne plany łowieckie, zarówno dotyczące obwodów łowieckich jak i polnych oraz obwodów nie wydzierżawianych, będą zgodnie z ustawą zatwierdzane odpowiednio przez nadleśniczych lub dyrektorów regionalnych, to wyraźnie widać, że praktycznie całość planowania, jego kształt, wielkość odstrzałów, sposób zagospodarowania, itp. znajduje się w rękach leśników.

- Drugim elementem instrumentacji prawnej znajdującej się w ręku dyrektora regionalnego Lasów Państwowych jest **umowa dzierżawna zawierana z dzierżawcą obwodu łowieckiego na obwody leśne**.

Zgodnie z ustawą, umowy te będą zawierane na wniosek zarządu wojewódzkiego PZŁ wskazującego określone koło jako dzierżawcę.

Każdy taki wniosek musi być obiektywnie rozpatrzony pod kątem zapewnienia przez wskazanego dzierżawcę racjonalnej gospodarki w obwodzie i w wypadku braku takich gwarancji powinien być zwrócony wnioskodawcy ze szczegółowym uzasadnieniem, a w jego miejsce powinien pojawić się następny wniosek wskazujący innego dzierżawcę.

Całkowitej zmianie ulegają warunki zawierania umów dzierżawnych a tym samym druk umowy. W umowie będą szczegółowo określone warunki, jakie muszą spełniać obie strony umowy, warunki wypowiedzenia umowy a także zasady wykonywania odstrzałów zastępczych w wypadku nieuzasadnionego niewykonania przez dzierżawcę planu odstrzału.

Również po raz pierwszy w umowach dzierżawnych należy uwzględnić ewentualną partycypację dzierżawców w kosztach nadleśnictwa z tytułu nakładów na zabezpieczenie

drzewostanów od szkód wyrządzanych przez zwierzynę w wypadku niewykonywania planu łowieckiego w zakresie odstrzałów i zagospodarowania łowiska.

Prawidłowe sformułowanie umowy zapewniające prowadzenie przez koła racjonalnej gospodarki łowieckiej, zgodnej z przyjętymi kierunkami w planach wieloletnich i uwzględniające dostosowanie populacji poszczególnych gatunków do stanu lasu i łowiska oraz przeciwdziałanie nadmiernym szkodom w drzewostanach, stawia przed nadleśniczym i dyrektorem regionalnym duże i odpowiedzialne zadanie.

Aby spełnić to zadanie należy dokonywać systematycznej oceny prawidłowości gospodarowania przez koło łowieckie w wydzierżawionym obwodzie przy jednoczesnym zachowaniu pełnego obiektywizmu i uwzględnianiu warunków i możliwości dzierżawcy.

Należy tu również nadmienić, że ewentualne odstrzały redukcyjne, planowane ze względów hodowlanych i ochronnych lasu, powinny być uwzględniane zarówno w planach wieloletnich jak i rocznych planach łowieckich.

- Następnymi i ważnymi czynnikami oceny i kontroli właściwości gospodarki prowadzonej przez koła łowieckie są:
 - ewidencjonowanie i rozprowadzanie przez Lasy Państwowe specjalnych znaków do **znakowania upolowanej zwierzyny**, oraz
 - dokonywanie przez komisje powoływane przez nadleśniczych **oceny prawidłowości odstrzałów zwierzyny** trofealnej z kryteriami selekcyjnymi.

Obowiązek znakowania pozyskanej zwierzyny oraz trofeum, wprowadzony ustawą, ma zapobiegać nielegalnemu odstrzałowi oraz wprowadzaniu skłusowanej zwierzyny do obrotu.

W stosowanych aktach wykonawczych przewiduje się ewidencjonowanie znaków jak druków ścisłego zarachowania przez nadleśnictwa i rozprowadzanie ich dla myśliwych poprzez koła w ilościach odpowiadających zatwierdzonym planom odstrzałów, z obowiązkiem rygorystycznego rozliczania się ze znaków.

Również dodatkowym elementem oceny prawidłowości odstrzałów, a tym samym gospodarki populacjami, będzie obowiązek dokonywania tej oceny przez komisję działającą w nadleśnictwie powoływaną przez nadleśniczego.

Wymienione wyżej zagadnienia, obok zwiększenia oceny i kontroli gospodarki łowieckiej na obszarach leśnych, niosą trudno wymierny dzisiaj aspekt lepszych i częstszych kontaktów między gospodarzami łowiska — leśnikami a myśliwymi dzierżawcami dany obwód łowiecki.

- Mówiąc o prawidłowej gospodarce łowieckiej i o możliwościach pełnego oddziaływania na stan zwierząt łownych i stan lasu, nie można pominąć zagadnienia obwodów zwolnionych z wydzierżawiania i przekazywanych w zarząd Lasom Państwowym jako **Ośrodki Hodowli Zwierzyny**.

W stosunku do tych obwodów na leśnikach będą ciążyć szczególne zadania.

Obwody te będą musiały spełniać warunki wynikające z ustawy, funkcjonować na podstawie opracowanych specjalnie programów działania, czyli mówiąc ogólnie, będą musiały spełniać warunki wzorcowych oraz nowoczesnie zagospodarowanych łowisk.

Należy liczyć się z tym, że o ile warunki takie nie zostaną spełnione, może dojść do zwolnienia dzisiejszych obwodów wchodzących w skład Ośrodków Hodowli Zwierzyny do wydzierżawienia. Także w wypadku nierealizowania przyjętych programów lub warunków ustawowych może dochodzić do cofania decyzji ministra o utworzeniu Ośrodka.

Uzupełniająco należy podać, że:

- przy podziale na obwody łowieckie obowiązuje zasięgnięcie opinii właściwego dyrektora regionalnego Lasów Państwowych,
- Państwowa Straż Łowiecka powinna ściśle współpracować z Lasami Państwowymi,
- w komisjach egzaminacyjnych dla ubiegających się o członkostwo PZŁ oraz dla organizatorów polowań dla cudzoziemców będą zasiadali przedstawiciele Lasów Państwowych, oraz
- odstrzał redukcyjny jest zarządzany przez dyrektora regionalnego w drodze decyzji administracyjnej.

Są to dalsze uprawnienia Lasów Państwowych, które mają znaczący wpływ na gospodarkę łowiecką.

Na podstawie przepisów obowiązującej ustawy "Prawo Łowieckie" oraz opracowywanych przepisów wykonawczych pragnęłam wykazać, że **Lasy Państwowe jako organizacja gospodarcza, działająca na prawie 30% powierzchni kraju i około 80% lasów w Polsce, będzie miała decydujący wpływ na kształt polskiego łowiectwa**, racjonalną gospodarkę łowiecką a przede wszystkim na odpowiednie stymulowanie gospodarką populacjami zwierząt łownych w dostosowaniu do potrzeb hodowlanych i ochronnych drzewostanów.

Będzie to jeden z ważniejszych czynników prowadzonej powszechnie gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych.

Trzeba jednak zdawać sobie sprawę, że taka instrumentacja prawna będzie wymagała przede wszystkim bardzo odpowiedzialnego podejścia pracowników Lasów Państwowych, a w szczególności nadleśniczych, do nowych zadań i zwiększonych kompetencji w zakresie gospodarki łowieckiej.

Drugim niezbędnym atrybutem tego działania musi być **bieżąca współpraca zarówno z kołami łowieckimi na szczeblu nadleśnictw jak i z zarządami wojewódzkimi PZŁ** na szczeblu dyrekcji generalnej, współpraca nacechowana obiektywizmem, życzliwością i chęcią wspólnego rozwiązywania szeregu, często trudnych problemów.

Kończąc, pragnę wyrazić przekonanie, że jeżeli w taki sposób będą wykorzystywane nowe przepisy prawne dotyczące łowiectwa i gospodarki łowieckiej, skorzysta na tym nie tylko polskie łowiectwo ale także polskie lasy i gospodarka leśna.

Summary

Tasks of forestry and game management in forests as resulting from the "Hunting Law" act

The principles of game management functioning in Poland are regulated by the "Hunting Law" act from 13 October 1995, valid from 17 February 1996. The new law act is based on the following principles:

- free-ranging game animals are the State Treasury property,
- the Polish Hunting Association (PZŁ) is entrusted in executing, on the behalf of the State, several tasks from the game management field,
- the country is divided into hunting areas that are leased to hunting clubs (PZŁ),
- hunting management is of pro-ecological character, and conservation of the natural environment is its main goal,
- the act establishes the institution of the State Hunting Guard subordinated to the province governors (voivodship presidents), and its main task is combatting the poaching and other hunting damage,
- the act establishes the obligation of concessioning the game handling and it regulates the rules of servicing in hunting by licenced Polish citizens and foreigners,
- it establishes the obligation for preparing game management plans,
- it establishes the obligation of hunting area tenants to participate in costs of economic activity of forest districts, resulting from damage caused by game animals,
- the act establishes more restrictive penal regulations concerning especially poaching.

Detailed regulations from the game management field will be contained in executive orders, the majority of which will appear in the current year.